

MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon [REDACTED]
Telex 31337 MVD/GV/NL

- Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

Onderwerp

DIS/88/153/957

2 mei 1988

CVIN-bijdrage MID

Als bijlage doe ik U toekomen de MID-bijdrage ten
behoefte van de CVIN-vergadering van 9 mei a.s.

Het Hoofd Militaire
Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd Stafafdeling
Inlichtingen

[REDACTED]
Kapitein ter zee

Bijlagen

1

Bezoekadres

Plein 4
's-Gravenhage

Doorkiesnummer

Verzendlijst behorende bij brief MID d.d. 2 mei 1988
nr.: DIS/88/153/957

Exemplaar nr.:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD	2
Hoofd IDB	3
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. Mr [REDACTED]	5
Assistant Director Intelligence IMS, Rear Admiral [REDACTED]	6
Hoofd MID	7
Plv Hoofd MID/KM	8
Plv Hoofd MID/KL	9
Plv Hoofd MID/KLu	10
HSI/MID	11
HBInl/MID	12
HSV-SV/Bi/MID	13
Bureau INL/MID	14/17
MID-Archief	18

CVIN - BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

A. MILITAIRE ACTIVITEITEN EN ONTWIKKELINGEN

1(●) LANDSTRIJDKRACHTEN

Warschaupakt

a(●) Activiteiten algemeen

[REDACTED]

b(●) Publikatie halfjaarlijkse demobilisatieorder

Onder nr. 119 is op 25 maart 1988 door de minister van Defensie te Moskou de halfjaarlijkse demobilisatieorder gepubliceerd. Daarin wordt de opkomst en demobilisatie geregeld van dienstplichtigen bij alle krijgsmachtdelen gedurende de periode april-juni 1988. De order is ondertekend door Mindef [REDACTED]. Naar verwachting zal eind april, begin mei een aanvang worden gemaakt met de luchttransportfase naar en van de Sovjet Groepen van Strijdkrachten als onderdeel van de voorjaarspersoneelsswisseling.

c(●) WP-oefeningen

Gedurende de verslagperiode werd door de WP landstrijdkrachten een aantal oefeningen gehouden die in het kader van de EOC-akkoorden waren aangekondigd.

Hieronder volgt een overzicht:

- (1) In het noordwesten van Tsjechoslowakije heeft van 22-27 maart 1988 een bilaterale CGF/CPA (Sovjet/Tsjechoslowaakse) oefening plaatsgevonden. Er werd door 17.300 man aan deelgenomen. De oefening werd o.m. bezocht door de Opperbevelhebber van het HCOF in Centraal/West Europa, [REDACTED]. Voorzover bekend hebben 22 landen gehoor gegeven aan de uitnodiging tot het zenden van waarnemers, ter bijwoning van delen van de oefening.
- (2) In het MD-Odessa (ODMD) heeft in de periode van 8-13 april 1988 een door de Sovjet Unie aangemelde oefening plaatsgevonden, waaraan werd deelgenomen door ca. 3.000 man luchtlandingstroepen. Als uitvloeisel van de EOC-akkoorden van Stockholm dienen oefeningen door luchtlandings- en amfibische strijdkrachten reeds te worden aangemeld bij deelname vanaf 3.000 man.
- (3) In de DDR werd in de periode 8-15 april 1988 een multi-nationale WP-oefening, onder de naam "DRUZHBA-88" gehouden. De oefening werd geleid door het Commando Landstrijdkrachten van de EGA en er werd aan deelgenomen door 16.000 man EGA [mechinfdiv(+)], 2.000 man Sovjet (GSFG) strijdkrachten (elmn van een tkdiv) en 2.000 man Poolse (PPA) strijdkrachten (elmn van een tkdiv). De oefening vond plaats in het centrale deel van de DDR, in een gebied begrensd door de steden Potsdam, Havelberg, Magdeburg en Gardelegen.

[REDACTED]

De multi-nationale WP-oefening "DRUZHBA-88" is op vrijdag 15 april op het opgegeven tijdstip geëindigd. Een eerste analyse van de oefening, waarin nog geen ervaringen van de Nederlands waarnemers zijn opgenomen, heeft geen nieuwe ontwikkelingen kunnen vaststellen op het gebied van bevelvoering, tactieken en technieken.

Naast het feit dat opnieuw vrijelijk gefotografeerd mocht worden was opvallend dat de waarnemers in de gelegenheid werden gesteld de oefening vanuit een helikopter waar te nemen. Dit is voor het eerst dat waarnemers bij Warschaupakt-oefeningen tot een dergelijke vorm van waarnemen in staat werden gesteld.

Bij de oefening "DRUZHBA-88" ging het om een tweepartijen oefening met "Blauwe" partij (agressor) en een "Rode/Oranje" partij. Het gebruikelijke scenario werd gevolgd, bestaande uit een vijandelijke aanval, die in de diepte van de verdediging tot staan werd gebracht en gevolgd door het tegenoffensief met het doel de agressor terug te drijven over de staatsgrens. In het kader van de tegenaanval vonden enkele rivieroverschrijdingen plaats. Delen van de oefening, in de vorm van demonstraties, zijn uitgevoerd voor 45 waarnemers afkomstig uit 23 van de 35 landen die de EOC-akkoorden hebben ondertekend. Die demonstraties werden veelal gadegeslagen vanaf tribunes of permanente waarnemingstorens en vinden vrijwel altijd plaats op de vaste oefenterreinen. In tijd en ruimte kon tussen de diverse episodes nauwelijks enige samenhang worden vastgesteld.

- (4) In de periode van 15-20 april 1988 heeft in het MD-Odessa (ODMD) een nationale Sovjet oefening plaatsgevonden die in het kader van de EOC-akkoorden was aangemeld. De oefening stond onder leiding van de bevelhebber van het MD en er werd aan deelgenomen door 13.000 man, behorende tot een gemechaniseerde infanteriedivisie (versterkt). De oefening werd gehouden in het algemene gebied noordoost van Odessa. Er waren geen waarnemers uitgenodigd. Daartoe bestond ook geen verplichting.

d(●) EOC - Inspecties

Begin april hebben twee inspecties van oefeningen van Warschaupactstrijdkrachten plaatsgevonden. Het Verenigd Koninkrijk inspecteerde een oefening in het militaire district Odessa. Ongeveer tegelijkertijd voerde een Amerikaans team een inspectie uit in het zuiden van de DDR. Hiermee komt het totaal aantal uitgevoerde inspecties voor dit jaar op vier.

2(●) LUCHTSTRIJDKRACHTEN

a. 

- b. Het eerste en laatste deel van de verslagperiode werd gekenmerk door alarmoefeningen bij de gehele GSFG-LSK en aanvalsoefeningen boven zowel de USSR, POLEN en eveneens boven de "forward area".
- c. Medio de verslagperiode werd uitzonderlijk vliegverkeer waargenomen dat in verband werd gebracht met overbrenging van luchtlandingstroepen naar het MD Transkaukaskus. Deze werden ingezet bij de ordehandhaving in Armenië naar aanleiding van de omvangrijke en aanhoudende nationalistische manifestaties in die Sovjet-republiek.
- d. Voorts zij vermeld dat tijdens oefeningen in het begin van de verslagperiode de gevechtsleiding van Sovjet vliegtuigen werd uitgevoerd door niet-Sovjet gevechtsleiders, wat op zich zeer ongebruikelijk is, evenals de samenwerking tussen GSFG en NVA gevechtshelicopters tijdens de laatste verslagperiode.

3(● ZEESTRIJDKRACHTEN

4 ● CONFLICT IRAN-IRAK EN SITUATIE PERZISCHE GOLF

Na de Amerikaanse militaire aktie tegen de Iraanse marine op 18 april (waarbij 2 van de 4 Iraanse fregatten en 1 patrouillevaartuig werden uitgeschakeld), blijft de situatie in de Golf gespannen. Iraanse snelle motorboten blijven akties uitvoeren tegen de internationale koopvaardij. Daarnaast worden vaste doelen in de Arabische buurlanden aangevallen. Zo werden olieinstallaties voor de kust van de Verenigde Arabische Emiraten beschoten en werd voor het eerst een SCUD-B raketaanval op Koeweit uitgevoerd.

De Iraanse beschietingen moeten worden beschouwd als een reactie op de Amerikaanse aktie tegen Iran, maar ook op de Iraakse herovering van de stad Al-Faw. Hierbij zou, volgens Iran, Koeweit steun aan Irak hebben verleend. Iran zet ook haar beperkte offensief in noord-oost Irak (Koerdistan) voort. In dit gebied hebben Iraanse troepen, gesteund door anti-Iraakse Koerden, inmiddels een niet onaanzienlijke terreinwinst geboekt.

Het Iraakse militaire optreden concentreert zich momenteel op luchtaanvallen op Iraanse troepenconcentraties (m.n. oostelijk van de Shatt al-Arab waterweg) en economische doelen op Iraans grondgebied en in de Golf.

Als gevolg van het Amerikaanse optreden in de Golf en het Iraakse succes op het Al-Faw schiereiland heeft Iran een gevoelige militaire nederlaag geleden. Dit zal van invloed zijn op de discussie binnen het Iraanse regime over de wijze waarop het conflict met Irak moet worden voortgezet. De militaire tegenslag zal dan ook negatieve gevolgen hebben voor de leiding van de Revolutionaire Garde, die een krachtige voortzetting van de oorlog voorstaat. Ook de recente verbreking van de diplomatieke betrekkingen met Iran door Saoedi-Arabië zal het interne politieke conflict in Iran sterk beïnvloeden.

B. MILITAIR-POLITIEK

5. (●) Bijeenkomst Ministers van Buitenlandse Zaken Warschaupakt

- a. Op 29 en 30 maart vond in Sofia de halfjaarlijkse bijeenkomst van het Comité van Ministers van Buitenlandse Zaken van het Warschaupakt plaats. Wapenbeheersings- en ontwapeningsvraagstukken stonden tijdens de bijeenkomst centraal. Behalve het gebruikelijke slotcommuniqué werd ook een Appèl aan de NAVO- en CVSE-landen gepubliceerd.
- b. Het appèl en slotcommuniqué omvatten in wezen een samenvatting van eerdere WP-voorstellen op het terrein van de wapenbeheersing en ontwapening, waarin duidelijk prioriteiten werden aangegeven (strategische wapens; chemische wapens; conventionele bewapening inclusief tactisch-nucleaire wapens). Met name werd gepleit voor de ondertekening van een START-accord over halvering van de strategische kernbewapening tijdens de Sovjet-Amerikaanse top die op 29 mei in Moskou begint.
- c. Opmerkelijk was dat het WP zich voor het eerst officieel uitsprak voor ontkoppeling van de besprekingen over conventionele wapenvermindering en tactische kernwapens, inbegrepen "nuclear components of dual-purpose systems". Separate onderhandelingen hierover zouden zo spoedig mogelijk moeten beginnen. De WP-Ministers riepen verder op om nog in 1988 een verbod op kernproeven en op chemische wapens overeen te komen.
- d. Op het gebied van de conventionele wapenbeheersing en ontwapening stelden de WP-Ministers voor "zo spoedig mogelijk" data uit te wisselen over de strijdkrachten en conventionele bewapening van WP-landen en de NAVO in Europa. Ook werd gesteld dat de WP-landen bereid zijn "op basis van wederkerigheid asymmetriën en onevenwichtigheden aan het licht te brengen en op te heffen", "zowel voor Europa als geheel als voor afzonderlijke regio's". In de MBFR-besprekingen te Wenen gedurende de afgelopen 15 jaar waren onenigheid over de wederzijds verstrekte data en asymmetriën nog belangrijke struikelblokken. In zoverre lijkt sprake van een tegemoetkomender WP-opstelling. Tijdens de persconferentie van het Comité werd overigens gesteld dat de voorgestelde data-uitwisseling zou helpen om de "mythe van de grote militaire superioriteit van het Warschaupakt" te ontkrachten.
- e. Volgens nog onbevestigde berichten zouden tijdens de bijeenkomst ook op Hongaars verzoek minderheidsproblemen in Oost-Europa aan orde zijn geweest. Aanleiding vormde met name de discriminatie van de Hongaarse minderheid in Roemenië. Minderheidsproblemen zijn binnen Oost-Europa een heikel thema en de bespreking daarvan tijdens een officiële WP-bijeenkomst zou zeer opmerkelijk zijn.
- f. Behoudens de minderheidsproblemen -- die in het slotcommuniqué niet genoemd worden -- had de bijeenkomst een routinematig karakter. Het communiqué en appèl houden -- zoals gebruikelijk -- een duidelijke ondersteuning voor het Sovjet wapenbeheersingsbeleid in. Het wederzijds begrip waarvan in het slotcommuniqué sprake was duidt op tegenstellingen, die op zich niet ongebruikelijk zijn.

Deze gelden eerder de mogelijk besproken minderhedenproblematiek dan de wapenbeheersingspolitiek. Op dit laatste terrein zal het waarschijnlijk in een gesloten front blijven optreden.

6. (●) Dienstweigering in Oost-Europa

- a. Eind maart hebben 438 politiek andersdenkenden uit zes Oosteuropese landen in een petitie aan de CVSE-Vervolgconferentie in Wenen gepleit voor erkenning van het recht op dienstweigering in hun landen. Nooit eerder werd een petitie door zoveel dissidenten uit zoveel Oosteuropese landen ondertekend, zij het dat het merendeel (299) van de ondertekenaars Hongaren waren. Niettemin duidt de petitie op toenemende samenwerking tussen dissidenten in de Oosteuropese staten.
- b. Dienstweigering wordt in Oost Europa doorgaans zwaar bestraft. Daarbij is zowel sprake van gevangenisstraffen als van dienstplicht in bijvoorbeeld bouw eenheden en/of speciale strafeenheden die veelal belast worden met bijzonder zware of moeilijke taken. In Polen en Hongarije lijkt echter sprake van een zekere "liberalisering" van het beleid ten opzichte van dienstweigeraars.
- c. In de meeste Oosteuropese landen is sprake van toenemend verzet tegen de dienstplicht. De oorzaken zijn deels dezelfde als die bij dienstweigering in westerse landen. Daarnaast is echter sprake van afnemende aantrekkingskracht van het socialistische systeem en van de bereidheid dat te verdedigen, alsmede afwijzing van de officiële doktrine dat de strijdkrachten van de WP-landen de kern van de vredesbeweging vormen. Dit is te zien als de keerzijde van de officiële "vredespolitiek".
- d. Mede vanwege het vigerende politieke stelsel in Oost-Europa en de strafmaatregelen tegen dienstplichtweigeraars is de omvang van dienstplichtweigering in de WP-landen geringer dan in NAVO-landen. Officiële cijfers over dit onderwerp zijn echter nauwelijks beschikbaar.

7. (●) Sovjet Unie: Vernieuwingspolitiek in de strijdkrachten

- a. Op 10 april leverde het Sovjet partijdagblad PRAVDA felle kritiek op corruptie, gebrek aan discipline en een falend personeelsbeleid in de Sovjet strijdkrachten. Volgens PRAVDA is de omvang daarvan zo groot dat de gevechtskracht in veel gevallen is ondermijnd. De kritiek richt zich met name op het officierskorps. In dat verband is ook sprake van straffen, zoals boetes en disciplinaire maatregelen.
- b. Soortgelijke uitspraken zijn m.n. in het legerblad Rode Ster regelmatig gedaan. Inhoudelijk worden voorzover nu bekend hieraan door PRAVDA geen nieuwe elementen toegevoegd. Het feit dat e.e.a. in PRAVDA zeer uitdrukkelijk aan de orde wordt gesteld op de "Dag van de Luchtverdediging" is opmerkelijk, met name ook omdat de Luchtverdedigingstroepen sinds de landing van de Westduitse vlieger Rust op het Rode Plein in mei 1987 uiterst scherp worden bekritiseerd. De betekenis ligt echter vooral in het feit dat de kritiek door de partijkrant wordt geuit.

- c. Het PRAVDA artikel is te plaatsen in het kader van [REDACTED] streven "perestroika" en "glasnost" ook in de strijdkrachten door te voeren. Deze campagne werd begin 1987 gestart, maar heeft tot nu toe betrekkelijk weinig resultaat opgeleverd. Wat betreft de vernieuwingspolitiek binnen de strijdkrachten ligt het zwaartepunt op vergroting van de gevechtsgereedheid en gevechtskracht. Centraal hierin staan de verbetering van de menselijke verhoudingen binnen de strijdkrachten, waarbij m.n. voor het officierskorps een centrale rol is weggelegd; verbetering van de gevechtstraining; vergroting van de efficiëntie en uitbanning van corruptie en andere misstanden.

8. ● JOEGOSLAVIE : Nieuwe Minister van Defensie?

De Joegoslavische Minister van Defensie, Vlootadmiraal [REDACTED], za waarschijnlijk medio mei worden gepensioneerd. Naar verwachting zal hij worden opgevolgd door zijn plaatsvervanger, Kolonel-generaal [REDACTED]. In tegenstelling tot [REDACTED], die afkomstig is uit de Servische minderheid in Kroatie, is Kadijevic een Kroaat. Vóór zijn huidige functie als Plv. Minister van Defensie was [REDACTED] als onderminister voor economie en financiën onder meer verantwoordelijk voor het aankoopbeleid, terwijl hij voordien diverse functies in de Generale Staf bekleedde. [REDACTED] wordt beschouwd als één van de meest pro-Westerse functionarissen binnen de Joegoslavische defensietop

9. ● SOVJET UNIE - AFGHANISTAN, OVER DE UITVOERING VAN HET AKKOORD

- a. Een kernpunt in het Afghaanse vredesverdrag, dat op 14 april door Afghanistan, Pakistan, de Sovjet Unie en de VS werd ondertekend, is de afspraak over de bases van het Afghaanse verzet in Pakistan. Deze moeten door Pakistan vóór 10 mei zijn ontmanteld. D.w.z. vóór de evacuatie van de Sovjet troepen die op 15 mei moet beginnen. Vóór 15 augustus zullen ca 50.000 Sovjet militairen worden teruggetrokken. De volledige terugtrekking moet op 15 februari 1989 zijn voltooid.
- b. De Afghaanse verzetscoalitie heeft aangekondigd de strijd tegen het (pro-Sovjet) regime-Najibullah voort te zullen zetten. Alle verzetsgroepen wijzen het akkoord categorisch af omdat zij (door de Sovjet Unie en Afghanistan) niet bij het overleg zijn betrokken.
- c. Het verzet claimt de volledige macht in Kabul. Er zou een nieuwe regering o.l.v. het verzet moeten worden gevormd waarin geen plaats is voor een pro-Sovjet factie (het huidige Afghaanse regime). Ein 1987 werd daartoe reeds in Pakistan een "voorlopige regering" gevormd. Naar aanleiding van de jongste ontwikkelingen heeft nu een eerste "kabinetszitting" plaatsgevonden. De leider van dit bewind is [REDACTED], de tweede man van een als radicaal bekend staande groep van de verzetscoalitie.
- [REDACTED]

- d. Gelet op de afwijzende opstelling van het verzet is het de vraag of de "oplossing" van de kwestie-Afghanistan op korte termijn zij beslag krijgt. Indien Pakistan erin zou slagen alle verzetsbases te heffen, zal het verzet haar bases naar "bevrijd gebied" in Afghanistan verplaatsen. Een dergelijke ontwikkeling zal tot gevolgen hebben dat Pakistan (en de Verenigde Staten) minder invloed op het verzet zal kunnen uitoefenen. Daarbij is aannemelijk dat Iran na militaire steun aan het verzet zal opvoeren. Mede hierdoor zal het verzet de militaire druk op het huidige regime kunnen handhaven, worden de overlevingskansen daarvan gering geacht.
- e. Voortzetting van de burgeroorlog door het verzet kan gevolgen hebben voor de Sovjet terugtrekking. Een verdere destabilisering van de interne situatie in Afghanistan heeft namelijk invloed op zowel Sovjet veiligheidsbelangen (veiligheid Sovjet zuidgrens) als ook de beveiliging van Sovjet economische projecten in noord Afghanistan.
- f. Geconcludeerd moet worden dat door de militaire terugtrekking de politieke invloed van de Sovjet-Unie in Afghanistan zal afnemen.